

ION PILLAT. CHROMATIC PICTURE OF HIS POETIC UNIVERSE

Elena-Lucia Mara, Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Era between the two world wars brought together a host of great writers who have placed Romanian literature in one circuit universal values through artistic creations of great value and originality. It is symptomatic that if the entire past century Romanian (nineteenth century) UNESCO calendar not only through his name Eminescu, the two interwar decades were nominated for no less than three personalities of Romanian poetry : Blaga, Bacovia and Barbu. His poetry combines a element interpenetration intellectual bookish invoice, the factor emotional elements inspired by the impressive modernist classic, traditional elements with their own local vision, specific issues with the space Romanian literature. Structure of a soul band, Ion Pillat were showing no straightening to poetry. The poet himself confesses in "Foundations magazine" no. February, 1942, the interest in poetry was awakened more than a reaction to the bourgeois mentality of the family. Intellectual culture, Ion Pillat turned systematic reading in imitation, like Parnassian poets, which replaced the feeling of enjoyment of life by others. All his work is fundamental Ion Pillat book. His poetry can be perceived better if the reader puts him in the category of those poets, for the satisfaction of creation becomes an end in itself, the poet is not interested to communicate something, but write lyrics. What replaces, or rather complement the artistic talent of the poet is just training and culture that could be stratified as: popular culture, world culture, religion and culture of travel and not at the end the universal culture.

Keywords: *literature, chromatism, non-colours, light colour, vitality.*

Epoca dintre cele două războaie mondiale a reunit o pleiadă de mari scriitori, care au introdus literatura română în circuitul valorilor universale prin creații artistice de mare valoare și originalitate. E simptomatic faptul că, dacă din tot veacul românesc trecut (secolul al XIX-lea) în calendarul UNESCO n-a pătruns decât numele lui Eminescu, din cele două decenii interbelice au fost nominalizate nu mai puțin de trei personalități ale poeziei românești: Blaga, Bacovia, Barbu. Poezia sa îngemănează întrepătrunderea elementului intelectual, de factură livrescă, cu factorul emoțional, a elementelor de inspirație modernistă cu cele de factură clasică, elemente tradiționaliste cu viziunea proprie autohtonă, teme specifice spațiului românesc cu cele din literatura universală.

Structura sufletească, formația lui Ion Pillat nu lăsau să se întrevadă îndreptarea acestuia spre poezie. Poetul însuși mărturisește în „Revista Fundațiilor” nr. 2, din anul 1942, că interesul pentru poezie i s-a deșteptat mai mult ca o reacție la mentalitatea burgheză a familiei. Intelectual cu o cultură subtilă, Ion Pillat a transformat lectura sistematică în imitație, asemeni poezilor parnasieni, care au înlocuit sentimentul cu plăcerea de a trăi prin alții. Toată opera lui Ion Pillat e fundamental livrescă¹. Poezia sa poate fi receptată mai bine dacă cititorul îl plasează în categoria acelor poeți, pentru care satisfacția creației devine un scop în sine, poetul nefiind interesat de a comunica ceva, ci de a scrie versuri. Ceea ce înlocuiește, sau mai bine zis completează talentul artistic al poetului este tocmai instruirea și cultura sa, care ar putea fi stratificată astfel: cultura populară, cultura universală, cultura religioasă și cultura călătoriei.

¹ A. Goci, *Geneza și structura poeziei românești în secolul XX*, București, Editura 100+1 Gramar, 2001, p.265

Plecând de la ideea că stilistica este știință de sine-stătătoare aflată însă în relație cu gramatica, critica și estetica literară, poetica și semantica, constatăm că abordarea stilistică este o deschidere spre alte formule de lectură a textului ce dovedește tocmai acea deschidere spre stilistică. Ca știință, stilistica este integrată când lingvisticii, când esteticii sau teoriei literare, însă această lipsă a identității poate fi rezolvată prin reconsiderarea acestui domeniu², având ca specific stabilirea caracteristicilor stilului individual și a celui funcțional precum și de reluarea mijloacelor artistice expresive³.

Din punct de vedere al **cromatismului**, paleta de culori, tonuri și nuanțe întâlnite în poezia pillatiană, este destul de retrânsă. Culorile spectrale, numite și *culori – lumină* sunt roșu, orange / portocaliu, galben, verde, albastru, indigo, violet: ROGVAIV. Acestea sunt culori definite științific prin plasarea în spectrul solar, dar și concret prin trimiterea la un obiect caracterizat prin culoarea respectivă. Dintre acestea, trei sunt primare sau fundamentale - roșu, galben, albastru. Din amestecul *culorilor fundamentale*, în proporții egale, rezultă *culorile secundare* - orange, verde, violet. Diferențiate prin luminozitate, alb, negru și gri sunt considerate *nonculori*. Caracteristicile principale sunt tonalitatea, luminozitatea, saturația. Anumitor culori li se adaugă în funcție de criteriul saturației, un determinant de tipul – intens, viu, pal, slab, puternic, pastelat, deschis, luminos, întunecat, strălucitor. Roșu, portocaliu / orange, galben sunt *culori calde*, care emană senzația de apropiere în spațiu, de căldură datorită intensității ridicate a energiei radiante a lungimilor de undă electromagnetice corespunzătoare. Prin contrast, verde, albastru și violet sunt *culori reci*.

Cromatică este ansamblul de culori existent într-un tablou, respectiv în poezie, ca fundal. Cel mai frecvent este **albul**. Acesta acționează asupra sufletului nostru la fel ca liniștea absolută.

Mircea Eliade sublinia faptul că albul conferă vieții diurne și lumii o valoare ideală, asimptomatică, simbolizând prima fază în riturile de inițiere a vieții împotriva morții: *călăuze albe, portaluri albe, zbor alb, (Închinare), trunchiuri albe (Pădurea din Valea Mare), lună albă (În luncă), drumuri albe (Cel din urmă) (B.), zid alb (Vasile Bultoc), case albe, straie albe (Secretarul Primăriei), căsuță albă (Meșter Toader) (S.M)*. Pictorul W. Kandinsky afirma că albul este considerat adesea o non-culoare și constituie un simbol al unei lumi în care toate culorile, în calitatea lor de proprietăți ale substanțelor materiale, s-au evaporat. Albul⁴ acționează asupra sufletului nostru precum liniștea absolută, care nu este totuna cu moartea. Culoare a răsăritului albul nu este o culoare solară. Nu este culoarea aurorii, ci a zorilor, acel moment de vid total dintre noapte și zi, când lumea visului acoperă orice realitate: ființa este inhibată suspendată într-o albeață pasivă. Rabelais scoate în evidență faptul că anticii foloseau pietre albe la marcarea zilelor norocoase, iar Platon vorbea despre faptul că albul este culoarea cea mai potrivită în zugrăvirea zeilor.

Albastrul este culoarea cea mai adâncă, fiind cea mai rece culoare și cea mai pură. De asemenea, simbolizează drumul infinitului în care realul se transformă în imaginar. În viziunea egiptenilor era culoarea adevărului. Azurul, sau albastrul sacralizat, este spațiul Câmpiilor Elizee și reprezintă credința în lumea de dincolo, iar în tradiția evreiască reprezintă

² I. Oancea, *Semiostilistica*, Timișoara, Editura Excelsior, 1998, p.13.

³ I. Pillat, *Valery, Rilke și poezia pură*, în *Portrete lirice*, București, Editura pentru Literatura Universală, 1969, p. 280.

⁴ N. Dragomirescu, *Dicționarul figurilor de stil*, București, Editura Științifică, 1995, p.104.

lăcașul nemuririi: *albastru trifoi (La zăvoi)*, *umbră albastră (Lumina, iarna)* (A. în S.). Pictorul Kandinsky afirmă că albastrul, este o mișcare dirijată a omului spre propriul său centru trezind în el dorința de puritate și setea de supranatural. Un mediu albastru calmează, liniștește, dar spre deosebire de verde nu tonifică. Profunzimea albastrului are o gravitate solemnă: *plăpând și albastră (Steaua)*, *ochi albaștri sau negri (Dinicu Golescu)*. Rabelais spunea despre albastru că înseamnă cer și lucruri cerești, iar în acest deziderat putem afirma că albastrul este în mod tradițional culoarea Raiului, a speranței, a statorniciei, a purității, a idealului, deoarece în simbolismul coloristic creștin albastrul îi aparține Fecioarei.

Negrul este asociat întunericului primordial, nediferențierii originare, dar este și simbolul pământului fertil. În Extremul Orient, dualitatea alb-negru este în general dualitatea umbră-lumină, noapte-zi, ignoranță-cunoaștere. Plasat dedesubtul lumii, negrul exprimă pasivitatea absolută, starea de moarte deplină. Negrul dă impresia de opacitate, de îngreunare: *plete negre (Din Rubaiyatul lui Yussuf) (V.P.)*, *berze negre (Din Samisen) (V.P.)*, *drumuri negre (Harta) (S.M.)*, *oaia neagră (Ion Pescaru) (S.M.)*. Romanii⁵ marcau zilele negre în calendar și interziceau afacerile atunci, iar Ovidiu ne spune că în vremurile vechi, pietricelele negre erau folosite pentru a îi condamna pe cei vinovați, în timp ce pietricelele albe erau folosite pentru achitarea lor.

Roșul este culoarea principiului vital, culoarea focului și a sângelui, a fețelor care arată stânjeneală, mânie sau pasiune. Roșul viu, diurn, solar îndeamnă la acțiune, fiind imaginea înflăcăării și a frumuseții, a tinereții, a bogăției și a sănătății, a Erosului liber și triumfător. Roșu închis reprezintă misterul vieții și îndeamnă la vigilență: *mărgele roșii (Divan din Bagdad) (V.P.)*, *vâlnic roșu (Cireșul)*, *veveriță roșie (Biserica lui Horia) (A. în S.)*. În poezia Renașterii, roșul și albul sunt adesea împerecheate ca fiind culorile frumuseții și a dragostei, iar roșu este uneori culoarea diavolului într-o tradiție care merge înapoi până la Isav care era roșu și peste tot păros Facerea, Biblie.

Galbenul este culoarea cea mai caldă și mai expansivă, cea mai însuflețită culoare, cea care este greu de stins și care se revarsă mereu din cadrele în care este închisă: *tămâioșii galbeni (Cămara de fructe)*, *gazetă galbenă (Odaia bunicului) (A. în S.)*. Este culoarea masculină a luminii și a vieții, este vehicul al tinereții, al forței și al nemuririi divine. Este o cale de comunicare cu sens dublu, un mijlocitor între oameni și zei. Fiind de esență divină, galbenul auriu a ajuns pe pământ un atribut al puterii principiilor, regilor și împăraților, un atribut care proclamă originea divină a puterii lor. Este culoarea veșniciei tot așa cum aurul este metalul nemuririi. Și galbenul și aurul stau la baza ritualului creștin. În altă ordine de idei, în anumite țări în Evul Mediu, trădătorii și ereticii erau puși să poarte galben, steaua galbenă era purtată de evrei în timpul regimului nazist, iar unele picturi care îl înfățișează pe Iuda îl prezintă adesea în haine de culoare galbenă.

Verdele este culoarea rezultată din amestecul culorilor albastru și galben, este o culoare liniștitoare, răcoritoare și umană. Este culoarea regnului vegetal în plină reafirmare, a trezirii la viață, reprezintă iarba și frunzișul naturii, dar și speranța și longevitatea: *plase verzi (Biserica lui Horia)*, *frunți verzi (Comoara) (A. în S.)*. Însușirile verdelui determină omul să creadă că această culoare ascunde o taină, că simbolizează o cunoaștere adâncă a lucrurilor și

⁵ J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. I, București, Editura Artemis, 1994, p. 280.

a destinului. Pictorii din evul mediu zugrăveau în verde crucea ca instrument al regenerării omenirii asigurată de jertfa lui Hristos. Pentru că este culoarea tinerei vegetații și a primăverii⁶, verdele este uneori și culoarea speranței, dar mai ales a speranței creștine de mântuire. Verdele se găsește în *Purgatoriul* lui Dante ca tărâm al speranței, opus al iadului, unde speranța este abandonată. Verde este uneori culoarea mării, dar și culoarea inconstanței.

Verde-albastru este nuanța folosită de Pillat⁷ pentru a reda culoarea ochilor iubitei: *doi ochi verzi-albaștri, moscheea verde-albastră (Divan din Brussa) (V.P.)*.

Rozul este culoarea rezultată din amestecul culorilor alb și roșu, este simbolul renașterii mitice, al regenerării: *cer roz (Hokusai) (Î.), talpă roz (Lumina, iarna) (A. în S.)*.

Vișiniul este culoarea emblematică a fericirii, culoarea îndrăgostiților care îmbată și exaltă: *norii vișinii (Plajă pustie) (B.)*. Vișiniul este culoarea ecleziastică a postului Crăciunului și a postului Paștelui, dar și a spiritului de penitență. Dante folosește în *Divina Comedie* culoarea vișinie ca o culoare a veșmintelor celor patru virtuți morale personificate. Consulii romani purtau togi vișinii, iar senatorii și cavalerii aveau o bandă vișinie pe tunicile lor. Un giulgiu vișiniu era folosit pentru a acoperi sicriul unei persoane de rang înalt, pe când soldații lui Pillat l-au luat pe Isus și l-au îmbrăcat în vișiniu, într-o întrebuintare în batjocură a vișiniului regal.

Din punct de vedere al cromatismului⁸ s-a remarcat preponderența *albului*, ce conferă vieții diurne și lumii o valoare ideală, asimptomatică. Albul se regăsește în poezii de 213 ori, albastrul de 66 ori, negrul de 43 ori, verdele de 42 ori, galbenul de 30 ori, roșul de 28 ori, rozul de 10 ori, culoarea albastru-verde de 3 ori și culoarea vișiniu o singură dată.

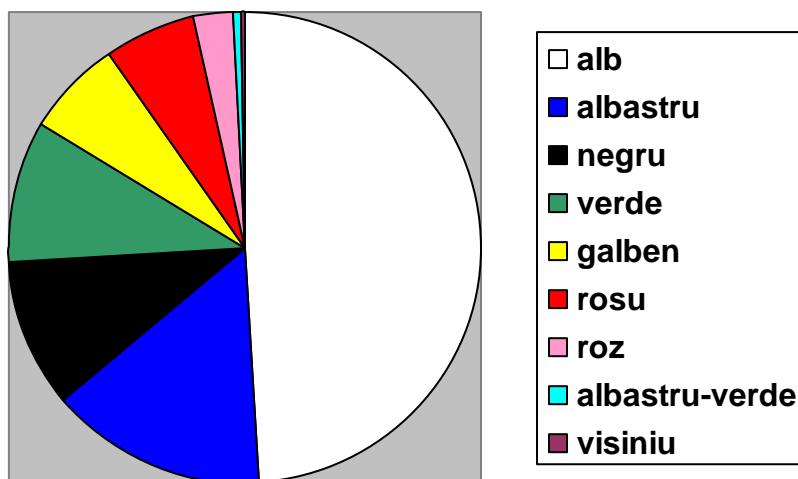

Figura nr. 1 – Cromatica epitetului în lirica pillatiană

⁶ J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. III, București, Editura Artemis, 1994, p. 111.

⁷ F. Giurgiu, *Terminologia mării în poezia lui Ion Pillat*, în *Motive și structuri poetice*, Timișoara, 1980, p. 125

⁸ Mihăilă, Ecaterina, *Limbajul poeziei românești neomodernă*, București, Editura Eminescu, 2001

TABEL CROMATIC PILLATIAN

VOLUM	alb	albastru	negru	verde	galben	roșu	roz	albastru- verde	vișiniu
Casa Amintirii	5	4	2	-	-	1	-	-	-
Visări Păgâne.	18	7	7	2	-	6	-	3	-
Eternități de- o Clipă.	24	3	1	2	-	1	2	-	-
Amăgiri	7	1	1	1	-	2	1	-	-
Grădina între Ziduri	11	4	3	5	4	-	2	-	-
Pe Arges în Sus.	12	7	2	2	5	6	1	-	-
Bătrânii	6	3	3	2	1	1	-	-	-
Satul meu	8	2	1	3	3	1	-	-	-
Biserica de altădată	35	7	7	7	3	1	-	-	-
Limpezimi	21	12	2	11	7	4	-	-	-
Cumpăna dreaptă	1	-	-	-	1	1	1	-	-
Implinire	10	1	-	-	2	-	2	-	-
Umbra Timpului.	9	1	3	1	1	1	-	-	-
Poeme într- un Vers	6	4	2	2	1	1	1		
Balcic	8	1	7	1	2	1	-	-	1
Scutul Minervei	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Țărm Pierdut	15	1	1	-	-	-	-	-	-
Caietul Verde	14	8	1			1			
TOTAL	213	66	43	42	30	28	10	3	1

În conștiința literară Ion Pillat s-a impus ca poet tradiționalist. Pe de o parte, critica s-a oprit doar asupra acestui aspect, fiindcă rămâne *poetul tradiționalist modern de factură*

neoclastică, el sintetizând evoluția poeziei românești din secolul al XIX-lea cu transpunerea specifică în poezia secolului XX, reunind astfel într-un tot unitar tradiționalismul lui Alecsandri, parnasianismul lui D. Zamfirescu, dar și simbolismul lui Al. Macedonski. Pe de altă parte, s-au dat câteva definiții poeziei lui, ca *transpunerea lui Alecsandri* (E. Lovinescu), ca făcând parte din *familia poezilor horățieni* (P. Constantinescu), sau cu o *mare conștiință a poeziei și fără spontaneitate* (N. Manolescu), dar cu un lirism specific a cărui susținere este formată din *solidaritatea cu generațiile și cu peisajul* (M. Tomuș).